

Διεπιστημονικό Συμπόσιο

Θέμα: **KANNABOS**

Αρχιτεκτονική, Κοινωνιολογία

Ψυχολογία, Εκπαίδευση

Ιστορία - Αρχαιολογία

& Τέχνες

... και τρεις ερευνητικές/διπλωματικές εργασίες
φοιτητών Αρχιτεκτονικής του Πολυτεχνείου Κρήτης,
με κεντρική αναφορά στον Κάνναβο

ΣΥΜΠΟΣΙΟ

1 & 2

Νοεμβρίου

2025

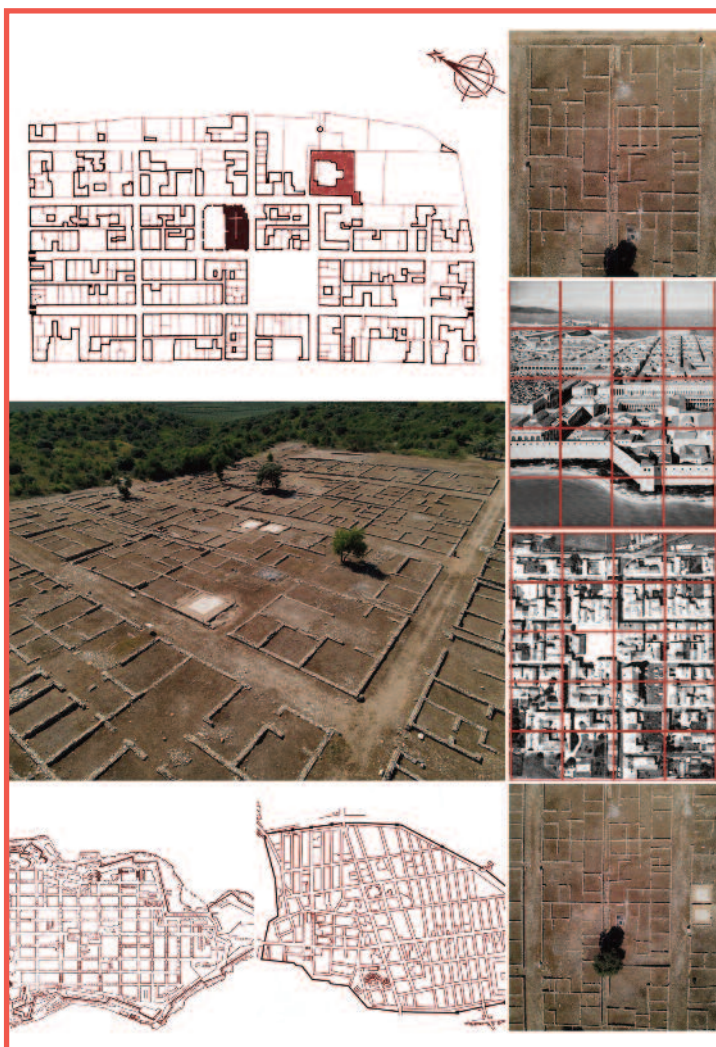

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ
ΕΡΓΑΣΙΕΣ
ΠΡΟΒΟΛΗ
ΒΙΝΤΕΟ

30 Οκτωβρίου
έως
4 Νοεμβρίου

Ώρες προβολών:
6.00-9.00 μ.μ.

@ ΣΠΙΤΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
Εμμανουήλ Βερνάρδου 12
Ρέθυμνο

1η Ημέρα: Σάββατο 1 Νοεμβρίου, ώρα 17:00

Συντονιστής: Σκεύος Παπαϊωάννου, Ομ. Καθηγητής Κοινωνιολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης

Μάνος Τσάκωνας, Αρχιτέκτων, Αντιδήμαρχος Πολιτισμού

Θέμα: Το δίλημμα

Ένα σκίτσο/γελοιογραφία, που συνάντησα στα φοιτητικά μου χρόνια της Αρχιτεκτονικής, με ακολουθούσε για δεκαετίες, είναι μπροστά μου και σήμερα.

Ένας αρχιτέκτονας, με καλλιτεχνικό μουσάκι και φουλάρι γύρω από το λαιμό, αναφωνεί φέρνοντας το χέρι του, έκπληκτος, στο μέτωπο: «Ω, Θεέ μου, εγώ αλλιώς το σχεδίασα!». Πίσω του ένας κάνναβος, συμβόλιζε την πρόσοψη ενός μεγάλου κτιρίου. Με μία όμως σημαντική διαφορά. Σε ένα και μόνο από τα πολλά πεντακάθαρα και κενά παράθυρα, υπήρχε ένα πολυπεριποιημένο κουρτινάκι με λουλουδάκια, παρέμβαση κάποιας νοικοκυράς.

Με την ολοκλήρωση της κατασκευής του αρχιτεκτονικού έργου, ενός κτίσματος, μιας μικρής ή μεγάλης εσωτερικής παρέμβασης, ή της ανάπλασης ενός υπαίθριου χώρου, ο εμπνευστής και δημιουργός του αρχιτέκτονας περνάει με τη ματιά του κάθε λεπτομέρεια, έχοντας σχεδιάσει στις μεγάλες κλίμακες και όντας τώρα μπροστά στο ένα προς ένα. Πολύ συχνά υπάρχει το δίλημμα της απθανάτισης, το δίλημμα της φωτογράφισης. Ποια είναι η σωστή στιγμή; Με την παραλαβή και την καθαρότητα του έργου ή όταν αυτό θα ζωντανέψει με την ανθρώπινη παρουσία και τις όποιες παρεμβάσεις;

Νίκος Σκουτέλης, Αρχιτέκτων μηχανικός I.U.A.Venezia-Ph.d. E.M.Π. Αθήνα, Καθηγητής - Σχολή Αρχιτεκτόνων μηχανικών - Πολυτεχνείο Κρήτης, Διευθυντής Εργαστηρίου Τεκμηρίωσης και Αποκατάστασης Ιστορικών Κτηρίων και Συνόλων

Θέμα: Ο κάνναβος του Δαίδαλου

Η πρόταση για τον σχεδιασμό νέων κτηρίων υποδοχής των επισκεπτών στην Κνωσό οδήγησε στην ανάγκη μιας νέας ανάγνωσης των χώρων από την επαρχιακή οδό, την πλατεία εισόδου, την δυτική αυλή, τις αποθήκες, έως την κεντρική αυλή του ανακτόρου. Σίγουρος οδηγός, στην εξεύρεση μιας έγκυρης ατραπού σχεδιασμού, αναδύθηκε ο κάνναβος χάραξης των τοίχων στις δυτικές αποθήκες. Ο κάνναβος αυτός μεταφέρεται δυτικότερα, αδειάζει το λίθινο υλικό του, υψώνεται σε μεταλλικούς στύλους και καλύπτεται από τρεις στέγες, που απευθύνονται στον σύγχρονο χρήστη. Ο κάνναβος εδώ αποτελεί το όχημα, την φυσική και χρονική συνέχεια στη μεταφορά της ανάγκης και της μεθόδου του 'οικοδομείν' από την προϊστορία στο σήμερα.

Μανόλης Τζανάκης, Καθηγητής - Τμήμα Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης

Θέμα: Το πολύσημο του ψυχιατρικού εγκλεισμού:

Μαρτυρίες και ερμηνείες των αδιεξόδων

Η ανακοίνωση εξετάζει την έννοια του εγκλεισμού, όχι μόνο ως ιστορικό κατάλοιπο των ασύλων, αλλά ως ένα πολύμορφο και διαρκές φαινόμενο, που αφορά διαφορετικά επίπεδα: θεσμικό, κοινωνικό/κοινωνικό, νομικό και υπαρξιακό. Θα παρουσιαστούν οι βασικές φάσεις και μορφές του εγκλεισμού: ο κλασικός ψυχιατρικός εγκλεισμός στα άσυλα, η μακροχρόνια παραμονή σε ξενώνες ή οικοτροφεία, η βίαιη ακούσια νοσηλεία με εισαγγελική παρέμβαση, καθώς και ο "εγκλεισμός εξ ανάγκης" στο σπίτι και στον ίδιο τον εαυτό, όταν η απουσία κοινωνικού τύπου δομών αφήνουν τον "άνθρωπο με οδύνη" χωρίς συνοδεία. Η παρουσίαση βασίζεται σε ιστορική και κοινωνιολογική ανάλυση με αναφορά σε μαρτυρίες ληπτών υπηρεσιών ψυχικής υγείας, ώστε να αναδειχθεί η εμπειρία του εγκλεισμού υπό την οπτική εκείνων που τον βίωσαν. Στόχος είναι η ανάδειξη της αναγκαιότητας για μια κριτική κατανόηση της ψυχιατρικής πρακτικής, των προκλήσεων της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης, θέτοντας το ερώτημα: μπορεί η φροντίδα να μετατραπεί σε διαδικασία απελευθέρωσης και όχι εγκλεισμού;

Αλέξης Τζομπανάκης, Καθηγητής Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού, του Πολυτεχνείου Κρήτης

Θέμα: Ο κάνναβος μεταξύ σταθερότητας και μετασχηματισμού.

Από την 'κυριολεκτική' στην 'φαινομενική' ουδετερότητα

Η εισήγηση διερευνά τον κάνναβο ως θεμελιώδες ρυθμιστικό εργαλείο στη συγκρότηση και εξέλιξη του αρχιτεκτονικού και αστικού χώρου, μέσα από μια ιστορική και θεωρητική διαδρομή, που εκτείνεται από την Αναγέννηση έως τη σύγχρονη αρχιτεκτονική σκέψη. Από μαθηματικό και γεωμετρικό υπόβαθρο οργάνωσης, το οποίο προσφέρει σταθερότητα στη σύνθεση, μετασχηματίζεται όχι μόνο σε φορέα ελέγχου της πολυπαράγοντικής σύγχρονης πολυπλοκότητας, αλλά και σε πλαίσιο ρύθμισης της βιωματικής εμπειρίας.

Η εισήγηση θα επιχειρήσει να αναδείξει αυτήν τη συνεχή ταλάντωση του κανάβου ανάμεσα στη σταθερότητα και τον μετασχηματισμό, αναδεικνύοντας πώς ένα φαινομενικά ουδέτερο γεωμετρικό σύστημα αποκτά δυναμική σημασία στη διαμόρφωση της αρχιτεκτονικής και της πόλης, υπερβαίνοντας την τυπολογία και αναδεικνύοντας τον χώρο ως «διαδικασία» και ως διαρκώς επαναδιαπραγματευόμενο πεδίο σχέσεων.

Ντόρα Αλιγιζάκη, Ψυχολόγος Υπ. Δρ. Πανεπιστημίου Κρήτης

Θέμα: Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων, Χώρος και το αίσθημα της Ελευθερίας

Η γήρανση του πληθυσμού αποτελεί παγκόσμια πρόκληση για τα συστήματα υγείας και κοινωνικής πρόνοιας. Οι μονάδες μακροχρόνιας φροντίδας, όπως τα γηροκομεία, καλούνται όμως να εξυπηρετήσουν όχι μόνο τις βιολογικές ανάγκες των ηλικιωμένων ατόμων, αλλά και να διασφαλίσουν την ψυχοκοινωνική τους ευημερία, διαμορφώνοντας ένα όσο το δυνατό λιγότερο ιδρυματικό περιβάλλον. Σε αυτό το πλαίσιο, η αρχιτεκτονική και ο σχεδιασμός των χώρων παίζει κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση του βιώματος του γήρατος. Πιο αναλυτικά η αίσθηση της ελευθερίας, της ανεξαρτησίας και του agency (της αυτενέργειας) των ατόμων, μοιάζει να είναι άμεσα συνδεδεμένα με τον χώρο, αλλά και το προσωπικό τους στοιχείο εντός αυτού. Η διαμονή εντός γηροκομείων, οφείλει να αντιμετωπίζεται ως μία βιογραφική συνέχεια της ζωής εκτός. Στα σκανδιναβικά γηροκομεία, μοιάζει πράγματι-σε αντίθεση με τις παρατηρήσεις από την έρευνα που έχει πραγματοποιηθεί στον ελληνικό χώρο- να δίνεται έμφαση στη δημιουργία ενός κατοικιακού περιβάλλοντος (home-like environment), όπου ο/η κάθε ένοικος έχει τη δυνατότητα, να διαμορφώσει το δωμάτιό του/ης όπως το επιθυμεί. Μοιάζει επομένως τα δωμάτιά τους, να προσομοιάζουν με θεραπευτικά τοπία 'therapeutic landscapes' Gesler (1992), και κατ' επέκταση με χώρους, που λαμβάνουν υπόψη την κουλτούρα και την προσωπική ιστορία ζωής του/ης κάθε ενοίκου.

1η Ημέρα: Σάββατο 1 Νοεμβρίου, ώρα 19:00

Συντονιστής: Κωνσταντίνος Σπανουδάκης, Καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης

Κλήμης Ασλανίδης, Αν. Καθηγητής Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού και Αποκατάστασης Ιστορικών κτηρίων Πολυτεχνείου Κρήτης

Θέμα: Δάση υποστυλωμάτων

Η διάταξη υποστυλωμάτων σε κανάβο είναι ένα αρχετυπικό δομικό σύστημα για τη δημιουργία μνημειακών κτηρίων για τη συγκέντρωση μεγάλου κοινού. Η ρυθμική επανάληψη κατακόρυφων στοιχείων, ορισμένες φορές γιγαντιαίων διαστάσεων, έχει υπάρξει η βασική συνθετική ιδέα για χώρους υποβλητικούς στην αρχιτεκτονική πολλών πολιτισμών, οι οποίοι, με τη συμβολή του φυσικού φωτός, απέκτησαν συχνά χαρακτήρα μυστηριακό. Ταυτόχρονα, ως απλό και οικονομικό δομικό σύστημα, έχει χρησιμοποιηθεί σε κατασκευές χωρίς καμία μνημειακή πρόθεση, προσδίδοντάς τους ακούσια έναν παρόμοιο χαρακτήρα. Στην παρουσίαση αυτή θα διερευνηθεί, με ποιον τρόπο το δάσος των υποστυλωμάτων παραμένει για χιλιάδες χρόνια για την αρχιτεκτονική μία σταθερή συνθετική ιδέα, που γοητεύει, εντυπωσιάζει και συγκινεί.

Σκεύος Παπαϊωάννου, Ομ. Καθηγητής Κοινωνιολογίας και πρώην Κοσμήτορας της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης

Θέμα: Ο κάνναβος στην κοινωνιολογική θεωρία και εφαρμοσμένη κοινωνιολογία

Στην εισήγησή μας θα επιχειρήσουμε, να δούμε κατά πόσον η ιδέα του καννάβου, εφαρμόζεται στις κοινωνικές επιστήμες και ιδιαίτερα στην κοινωνιολογία.

Θα παρουσιάσουμε περιπτώσεις θεωριών σαφώς αποκλινουσών μεταξύ τους, ως την χρήση του καννάβου και θα διατυπώσουμε σκέψεις σχετικά με την εφαρμογή τους στην κοινωνική πραγματικότητα, καθώς και τις συνέπειες που έχει αυτή η εφαρμογή.

Μεταξύ άλλων περιλαμβάνονται θεωρίες, όπως: ο δομολειτουργισμός, η μαρξιστική θεωρία, η κριτική θεωρία (Σχολή της Φρανκφούρτης), η θεωρία του Pierre Bourdieu κλπ.

Ενδεικτικά, πώς αντιλαμβάνονται και υιοθετούν ή απορρίπτουν οι διάφορες θεωρίες τον κάνναβο: Ο λειτουργισμός βλέπει τον κάνναβο ως ουδέτερο εργαλείο κοινωνικής οργάνωσης. Η συμβολική αλληλεπίδραση τον χρησιμοποιεί για την ερμηνεία υποκειμενικών νοημάτων μέσα σε πλέγματα καθημερινής αλληλεπίδρασης. Η ψηφιακή κοινωνιολογία τον μελετά στον νέο τεχνολογικό χώρο, με έμφαση στον έλεγχο μέσω δεδομένων. Ο Bourdieu βρίσκεται ενδιάμεσα: αναγνωρίζει τη δομική του ισχύ, αλλά και τη δυναμική του. Ο Μαρξισμός και ο Foucault τον βλέπουν ως εργαλείο εξουσίας και κυριαρχίας.

Ηλίας Κουρκούτας, Καθηγητής Ψυχολογίας Παιδικών και Εφηβικών Διαταραχών / Παιδαγωγικό τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

Θέμα: Transitional spaces: Ενδιάμεσοι-Μεταβατικοί χώροι σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο και η ικανότητα συμβολοποίησης

Ο 'μεταβατικός χώρος' αναφέρεται στο ενδιάμεσο πεδίο, ανάμεσα στην εσωτερική πραγματικότητα (φαντασιώσεις, εσωτερικά αντικείμενα) και στον εξωτερικό κόσμο των σχέσεων. Εμφανίζεται πρωτίστως μέσα από το παιχνίδι, όπου το παιδί κινείται ελεύθερα μεταξύ πραγματικού και φανταστικού, πειραματιζόμενο με τα όρια της εμπειρίας.

Η έννοια προέρχεται από τον Winnicott, ο οποίος μετά τον πόλεμο ασχολήθηκε με τα τραύματα των παιδιών, την παραβατικότητα, αλλά κυρίως με το πώς τα παιδιά αυτά ανακτούν ένα μέρος του εαυτού τους, όταν τους προσφέρεται ένα σταθερό πεδίο παιχνιδιού, ασφάλειας και αυτονομίας της φαντασίας από τον ενήλικο, ώστε να αναπτύξουν τις δυνατότητες συμβολοποίησης/μετουσίωσης, που είναι ο πυρήνας της ψυχικής κοινωνικής και πολιτισμικής ζωής.

Τέτοια μεταβατικά πεδία εντοπίζονται στην εκπαίδευση, ως χώροι, όπου δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά, να εκφραστούν και να εξελιχθούν.

Απαντώνται επίσης, σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής και της επιστήμης, όπου οι άνθρωποι δημιουργούν πεδία, για να ξεδιπλώνουν τις νοητικές, ψυχικές και φανταστικές τους δυνατότητες (από τους χώρους αναψυχής και παιχνιδιού, τα πεδία ιδεολογικών ζυμώσεων μέχρι τα προστατευμένα πλαίσια της ψυχοθεραπείας και τα τμήματα ένταξης).

Μαριάννα Καλαϊτζδάκη, Καθηγήτρια Βιολογίας & Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστημίου Κρήτης

Θέμα: Περί Ορίων... Χωρίς Όρια

Το ζήτημα των ορίων θα εξεταστεί από την σκοπιά της βιολογίας/οικολογίας. Θα αναπτυχθεί η έννοια της φέρουσας ικανότητας, που ορίζεται ως ο μέγιστος αριθμός ατόμων ενός είδους, που μπορεί να υποστηρίξει ένα οικοσύστημα, χωρίς να διαταραχθεί η δομή και η λειτουργία του.. Η έννοια αυτή έχει μεταφερθεί και σε άλλους τομείς, όπως τη χωροταξία, τον τουρισμό, τη γεωργία. Είναι μια πολύ σημαντική έννοια για τη βιώσιμη ανάπτυξη, μια ανάπτυξη που επινοήθηκε λόγω του πεπερασμένου των φυσικών πόρων στον πλανήτη. Θα αναφερθούν παραδείγματα, που δείχνουν τις αρνητικές συνέπειες, που έχει η υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας στην οικολογία και σε άλλα πλαίσια αναφοράς. Όρια υπάρχουν και στον πολλαπλασιασμό των κυττάρων, η κατάρρευση των οποίων οδηγεί στην

αιωνιότητα τους στο εργαστήριο, αλλά στο ανθρώπινο σώμα η ανεξέλεγκτη διαίρεση οδηγεί σε μια μάζα κυττάρων, δηλαδή έναν όγκο.

Μαριλένα Αλιγιάκη, Διδάκτωρ του Εικαστικού τμήματος της ΑΣΚΤ

Θέμα: Λογότυπα ως κάρναβος ταυτότητας: συμβολικές και αισθητικές δομές αυτοοργανωμένων ομάδων και κοινοτήτων αντίστασης στον δημόσιο χώρο

Η παρούσα μελέτη εξετάζει τα λογότυπα αυτοοργανωμένων ποδοσφαιρικών ομάδων, ως αισθητικά και πολιτισμικά τεκμήρια, μέσα από μια εικαστική ερευνητική προσέγγιση, που συνδυάζει εργαλεία της καλλιτεχνικής πρακτικής, με μεθοδολογικά εργαλεία των κοινωνικών επιστημών. Η μελέτη εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο μιας διεπιστημονικής καλλιτεχνικής έρευνας, που διερευνά τις σχέσεις τέχνης, συλλογικής ταυτότητας και πολιτισμικής αντίστασης στον χώρο του αυτοοργανωμένου αθλητισμού. Τα λογότυπα εδώ προσεγγίζονται ως φορείς πολλαπλών σημασιών: συνιστούν ταυτόχρονα σήματα οπτικής αναγνώρισης, πεδία καλλιτεχνικής έκφρασης και πρακτικές πολιτικής επιτελεστικότητας. Η αισθητική τους, συχνά ερασιτεχνική ή εσκεμμένα ακατέργαστη, ενσαρκώνει μια συνειδητή απόσταση από τους κυρίαρχους, θεσμικούς αισθητικούς/γرافιστικούς κώδικες του επαγγελματικού αθλητισμού. Μέσα από τη μελέτη συγκεκριμένων παραδειγμάτων, αναδεικνύεται η λειτουργία των λογοτύπων, ως επιτελεστικών μορφών, που ενεργοποιούνται στον δημόσιο χώρο και συνδέονται με αξιακές θέσεις γύρω από τη συλλογικότητα, την αντίσταση, τον αντιφασισμό και τον φεμινισμό. Η εικαστική έρευνα, ως ενσώματη και ενταγμένη διαδικασία, επιτρέπει τη συνδιαμόρφωση της θεωρίας και της πράξης, διατηρώντας ανοιχτό το πεδίο ανάγνωσης και ερμηνείας. Η παρούσα ανάλυση προτείνει μια ανάγνωση των λογοτύπων, ως καλλιτεχνικών μορφών, που υπερβαίνουν τον ρόλο του οπτικού συμβόλου, λειτουργώντας ως εργαλεία πολιτισμικής εγγραφής και κοινωνικής ορατότητας.

2η Ημέρα: Κυριακή 2 Νοεμβρίου, ώρα 17:00

Συντονιστής: Κυριάκος Κατζημχαηλίδης, Σκηνοθέτης, Παραγωγός

Δήμητρα Βλασσάκη, Αρχιτέκτων

**Θέμα: Από τις Ιπποδάμειες μέχρι τις Σύγχρονες πόλεις:
ερμηνεία του ορθογωνικού καννάβου στην Ευρώπη**

Η παρούσα έρευνα μελετά το ρόλο, που κατείχε ο ορθογωνικός κάρναβος, ως εργαλείο πολεοδομικού σχεδιασμού σε ορισμένα παραδείγματα εξαρχής σχεδιασμένων πόλεων της Ευρώπης. Αρχικά, γίνεται διερεύνηση των αιτίων εμφάνισης του ορθογωνικού καννάβου και του τρόπου που παρουσιάζεται ως μέσο ανάπτυξης της πόλης. Έπειτα, παρουσιάζονται πέντε ευρωπαϊκές πόλεις από διαφορετικές ιστορικές περιόδους, από την Κλασική Εποχή έως τον 20ό αιώνα και αναλύονται τα χωρικά τους χαρακτηριστικά. Επιπλέον, διερευνάται η αλληλεπίδραση του ορθογωνικού καννάβου με τη γεωμορφολογία, το οδικό δίκτυο, τις δημόσιες λειτουργίες και την κοινωνική διάρθρωση της κάθε πόλης. Η έρευνα θέτει ορισμένα ερωτήματα, αναφορικά με τα κριτήρια επιλογής του ορθογωνικού καννάβου, ως εργαλείο σχεδιασμού σε κάθε εποχή, τον σκοπό που εξυπηρετούσε, αλλά και τη σταθερότητα ή μεταβλητότητα του με το πέρασμα των αιώνων. Εν κατακλείδι, εξετάζεται το κατά πόσο ο ορθογωνικός κάρναβος αποτελεί ένα διαχρονικό, ευέλικτο και ευκόλως διαχειρίσιμο εργαλείο πολεοδομικού σχεδιασμού.

Σουζάνα Χούλια-Καπελώνη, Επίτιμη Διευθύντρια Αρχαιοτήτων

Θέμα: Στα ερείπια της Ολύμπου...

Στην παρουσίαση γίνεται προσπάθεια ανάδειξης και κατανόησης του πολεοδομικού συστήματος, το οποίο είχε εισαγάγει ο μηχανικός και φιλόσοφος *Ιππόδαμος ο Μιλήσιος*, μέσα από το παράδειγμα της αρχαίας πόλης της Ολύμπου, στη Χαλκιδική. Με σχέδια και φωτογραφίες επιδιώκεται η διαμόρφωση μιας εικόνας, που θα βοηθήσει στην κατανόηση του λεγομένου *Ιπποδάμειου συστήματος* και κατ' επέκταση του καννάβου, σε σχεδιαστική εφαρμογή.

Αναστασία Βλατίτση, *Αρχιτέκτων*

Θέμα: Κάνναβος και νέες σχεδιασμένες πόλεις: Ο ρόλος

του ορθοκανονικού συστήματος στην οργάνωση του χώρου

Η παρούσα ερευνητική εργασία ασχολείται με την μελέτη εξαρχής σχεδιασμένων πόλεων σε κάνναβο, που δημιουργήθηκαν σε σημαντικούς πολιτισμούς ανά τον κόσμο. Ο κάνναβος αφορά ένα ορθοκανονικό διαξονικό σύστημα, βάσει του οποίου διαμορφώνεται η πόλη και αποτελεί σημαντικό εργαλείο οργάνωσής της από την αρχή ακόμη του αστικού φαινομένου. Στην παρούσα εργασία επιλέγονται έξι πόλεις, οι οποίες σχεδιάστηκαν εξ αρχής με βάση τον κάνναβο και διερευνώνται οι κύριες αιτίες δημιουργίας της καθεμίας από αυτές. Οι πόλεις επιλέχθηκαν βάσει κριτηρίων, όπως η θέση τους, η περίοδος δημιουργίας τους και η σημασία τους στους εκάστοτε πολιτισμούς, στους οποίους αναπτύχθηκαν.

Έπειτα μελετάται ο τρόπος με τον οποίο αντικατοπτρίζονται τα κοινωνικά και πολιτικά χαρακτηριστικά στη δομή της κάθε πόλης και πώς αυτά οργανώνονται σε δίκτυα. Εξετάζεται η μορφή και το μέγεθος της κάθε πόλης, σε σχέση με το ορθοκανονικό σύστημα ανάπτυξής της. Σε δεύτερη ανάλυση εξετάζονται τα δίκτυα των λειτουργιών και των κινήσεων προκειμένου να διερευνηθεί η διάρθρωσή τους πάνω στο σύστημα του καννάβου. Επιπλέον εξετάζεται ο ρόλος του καννάβου και σε μικρότερες χωρικές ενότητες, όπως η γειτονιά και τα κτίρια των κατοικιών. Τέλος εξάγονται συμπεράσματα για τον τρόπο, που η κάθε πόλη ενσωμάτωσε τον κάνναβο, σύμφωνα με τα εκάστοτε χαρακτηριστικά της για τη βέλτιστη λειτουργία της.

Πετρούλα Βαρθαλίτου & Νίκος Μαραγκουδάκης, *Αρχαιολόγοι*

Θέμα: Κάνναβος: Ορθολογισμός του χώρου και του χρόνου

Ο κάνναβος αποτελεί κύριο εργαλείο της ανασκαφικής ανατομίας, της λελογισμένης καταστροφής, της αναστροφής της διαδικασίας, η οποία οδηγεί στην ανασύνθεση και στην κατανόηση της ιστορίας ενός χώρου. Πρόκειται για μια αναπαραγωγή, σε μικρή κλίμακα, της τεχνητής διαίρεσης της επιφάνειας της Γης σε τετράγωνα, που προκύπτουν από τη διασταύρωση παραλλήλων και μεσημβρινών. Δεν είναι τίποτα περισσότερο από μια λογική σύμβαση, μια νοερή τρισδιάστατη ισοκατανομή του ανασκαπτόμενου χώρου, προσανατολισμένη στα σημεία του ορίζοντα, η οποία βοηθά στην ευρύτερη χωροθέτηση των μνημείων και στην περιήληψη, τακτοποίηση και σύνδεση των κινητών ευρημάτων. Η χρησιμότητά του είναι μεγαλύτερη, κυρίως στα αρχικά στάδια της ανασκαφής, σε στρώματα χωρίς κατασκευές και σε εκτενείς, ομοιόμορφους συνεχόμενους οριζόντες καταλοίπων. Συνήθως με την πρόοδο των εργασιών, το νοερό αυτό πλέγμα αντικαθίσταται από ένα λιγότερο απόλυτο, αλλά απτό και ορατό πια, τις σταθερές κατασκευές, όπως τους τοίχους, ή τα δωμάτια, τα οποία αποτελούν πλέον τα τοπόσημα του ανασκαφικού χώρου. Ο κάνναβος έχει τότε επιτελέσει την συμβολή του στη μεθοδική μεταμόρφωση μιας άμορφης έκτασης με ανθρωπογενή κατάλοιπα, σε ένα αρχαιολογικό χώρο, που περιέχει μνημεία.

Εύα Δερμάτη & Σοφία Θανασούλα, *Υποψήφιες Διδάκτορες Εγκληματολογικής Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης*

Θέμα: Εκτός καννάβου: Αφηγήσεις

από το πεδίο του Ποινικού Εγκλεισμού και της Τοξικοεξάρτησης

Οι ανθρώπινες κοινωνίες θα μπορούσαν να προσομοιαστούν με τον κάνναβο, ως πλαίσια, που αποβλέπουν στην εσωτερική συνοχή και την επιβίωσή τους. Πλαίσια, που συγκρατούν και ταυτόχρονα περιθωριοποιούν. Ταξινομητικά συστήματα, που διαχωρίζουν το *Εγώ* από τον *Άλλο*, εξυψώνοντας το *Εμείς* και εξοστρακίζοντας τους *Άλλους*.

Στη θέση των *Άλλων* τοποθετούνται συχνά οι πλέον ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως οι κρατούμενοι και οι τοξικοεξαρτημένοι, οι οποίοι, τοποθετούμενοι εκτός κοινωνικού ιστού, δημιουργούν τα δικά τους πλέγματα ύπαρξης, τους δικούς τους “καννάβους”.

Σύμφωνα με τον Νέλσον Μαντέλα: “Κανείς δεν γνωρίζει πραγματικά μια χώρα, αν δεν βρεθεί πρώτα

μέσα στις φυλακές της. Μια χώρα πρέπει να κρίνεται με βάση τη μεταχείριση, που επιφυλάσσει όχι στους πλέον ευυπόληπτους πολίτες της, αλλά στους πλέον ανυπόληπτους”.

Με τη φυλακή να αποτελεί ένα “δύσβατο ερευνητικό πεδίο” και την τοξικοεξάρτηση ένα χώρο ιδιαίτερα περιθωριοποιημένο και στιγματισμένο, μέσα από την παρούσα ομιλία θα προσπαθήσουμε, να μεταφέρουμε τη “φωνή” των εν λόγω πληθυσμών, φέρνοντας στο φως την εν τω βάθει βιωμένη τους εμπειρία.

Θα επιχειρήσουμε επίσης, να αναδείξουμε, πώς τόσο ο εγκλεισμός, όσο και η τοξικοεξάρτηση, καθώς και οι δυναμικές αυτών των πλαισίων και τα αντίστοιχα βιώματα και νοσηματοδοτήσεις, αποτελώντας όχι αποκλίσεις αλλά κομμάτι της ατομικής και κοινωνικής λειτουργίας, διαμορφώνουν τα όρια μεταξύ καλού και κακού.

Απαντώντας εν τέλει στο ερώτημα, εάν και με ποιο τρόπο οι καννάβοι/όρια δύνανται να υπερβούν την περιοριστική τους φύση, αποκτώντας έναν αποδεσμευτικό χαρακτήρα, ένα άνοιγμα προς τη ζωή και τον Άλλον.

Καίτη Ρεμπατσουλέα & Κυριακή Φλουρή, Νηπιαγωγοί

Θέμα: Τα παρεξηγημένα όρια

“Ξεπέρασες τα όρια”, “παραβίαση ορίου ταχύτητας”, “βάλε τα όρια σου”, “νόμιμο όριο αλκοτέστ”.... Τελικά η έννοια όριο, έχει αρνητικό ή θετικό περιεχόμενο; Ποιος ορίζει τα όρια, ποιος και γιατί τα τροποποιεί· παραμένουν σταθερά ή διαφοροποιούνται;

Πολλά ερωτήματα ξεπηδούν και πολλές συζητήσεις εγείρονται...

Θα εστιάσουμε στην αναγκαιότητα ή μη, της ύπαρξης ορίων στην σχολική τάξη και συγκεκριμένα στο νηπιαγωγείο.

Η λέξη τάξη, εμπεριέχει την έννοια των ορίων. Για να είναι όλα εν τάξει, υπάρχουν κανόνες/συμβάσεις κοινά αποδεκτές για την ευρυθμία της ομάδας. Χωρίς αρχές υπάρχει αναρχία και έλλειψη τάξης.

Τα όρια στο νηπιαγωγείο δεν επιβάλλονται, αλλά κατακτώνται σταδιακά από τα νήπια. Κάθε Σεπτέμβριο νιώθω σαν μία μαέστρος, που με την αόρατη μαγική μπαγκέτα μου, προσπαθώ να ενορχηστρώσω την ομάδα νηπίων μου, για να υπάρχει ευρυθμία. Κάποια νήπια χρειάζεται, να κατεβάσουν τον τόνο τους και κάποια πρέπει να τον ανεβάσουν για να ακουστούν. Δεν είναι εύκολο, να συντονιστούμε όλοι μαζί από την πρώτη μέρα. Δεν είναι εύκολο για όλους, να ακούσουν τον διπλανό τους, να δώσουν χώρο, να ακολουθήσουν την μπαγκέτα. Δεν είναι έτοιμα, να οριοθετήσουν την συμπεριφορά τους και να σεβαστούν τα όρια των άλλων.

Η νηπιαγωγός είναι εκεί με υπομονή και επιμονή, ενορχηστρώνει, καθοδηγεί, συμβουλεύει και βάζει όρια. Αυτά, που είναι απαραίτητα, για να ακουστούν όλες οι φωνούλες και να πάρουν την θέση, που τους αξίζει στην ορχήστρα. Σιγά σιγά τα νήπια αντιλαμβάνονται την αξία της ευρυθμίας και της ηρεμίας. Η νηπιαγωγός δεν έχει ανάγκη πια την μαγική μπαγκέτα της. Τα παιδιά έχουν κατανοήσει, γιατί χρειάζονται τα όρια και οι κανόνες μέσα στο νηπιαγωγείο. Νιώθουν ασφαλή, συνυπάρχουν και συνεργάζονται με ηρεμία. Τόσα διαφορετικά νήπια δένουν μεταξύ τους και με την νηπιαγωγό τους και πιστέψτε με μπορούν να μεγαλοουργήσουν!

2η Ημέρα: Κυριακή 2 Νοεμβρίου, ώρα 19:00

Συντονιστής: Κωστής Καπελώνης, Σκηνοθέτης, Ηθοποιός

Κυριάκος Χατζημιχαηλίδης, Σκηνοθέτης, παραγωγός

Θέμα: Ο Κάνναβος ως ένα ζωτικό πλαίσιο ύπαρξης

... Το σπίτι μας. Η γειτονιά. Η πόλη. Η χώρα. Ο πλανήτης. Το ηλιακό σύστημα. Ο γαλαξίας. Όλα πλαίσια. Μέσα σ’ αυτά ζούμε, σκεφτόμαστε, εκφραζόμαστε. Και για να δημιουργήσουμε ακόμα, χρειαζόμαστε χώρο. Χρειαζόμαστε... τον κάνναβο. Έτσι επινοήθηκε το πλαίσιο.

Οριζόντιες και κάθετες γραμμές. Τετράγωνα, μικρά ή μεγάλα, έτοιμα να δεχτούν τις επεμβάσεις μας. Δεν είναι μόνο εργαλείο. Είναι ζωτικός χώρος. Άδειος, διαθέσιμος, δεκτικός, υπομονετικός.

Κι εμείς απέναντί του, με το βλέμμα καρφωμένο πάνω του. Μπροστά μας ο πανικός του κενού. Η ανάγκη μας να γεμίσει. Από τι; Από τις άυλες εικόνες και σκέψεις, που θέλουν να φύγουν από το αέρινο σπίτι του μυαλού και να βρουν μια νέα, απτή στέγη για να μιλήσουν.

Άννα Μαχαιριανάκη, Σκηνογράφος-Ενδυματολόγος

**Θέμα: Αποδομώντας τον κάνναβο της κλειστής θεατρικής σκηνής
χαράζουμε νέους δρόμους δημιουργίας, νέες σχέσεις
και νέα ιερότητα στην επιτέλεση της θεατρικής πράξης**

Το πέρασμα από τον ορθοκανονικό, κλειστό, αρχιτεκτονικό, θεατρικό-σκηνικό χώρο σε άλλες χωρικές φόρμες, στον έξω τόπο, δημιουργεί νέες συνθήκες για τη θεατρική πράξη. Νέα φαντασιακά και βιωματικά πεδία πλάθονται, τόσο από τους θεατρικούς δημιουργούς όλων των ειδικοτήτων, όσο και από τους θεατές.

Με την έξοδο από το εσωτερικό του σκηνικού κλειστού κουτιού και της καθηλωτικής και εγκλωβιστικής πλατείας αποδομείται μια σταθερή ταυτότητα. Οι νέες συνθήκες, στον αστικό κάνναβο και στην επέκτασή του, χαράσσουν απρόσμενους σκηνογραφικούς τόπους και τοπία απαλλαγμένα από νοηματοδοτημένες αρχιτεκτονικές συμβάσεις και από την παθητικότητα του θεατή.

Αυτοί οι παραστατικοί χώροι, με τα διευρυμένα όρια και τις προκλήσεις, ενσωματώνουν άλλα δεδομένα και παράγουν το νέο –και ταυτόχρονα τόσο αρχαίο– επιτελεστικό πεδίο, λειτουργούν σαν ισότιμοι παίχτες με τον λόγο και το σώμα και αποδίδουν νέα ιερότητα στη θεατρική τελετουργία.

Στα τοπόσημα αυτά το Θέατρο, από τέχνη μέσα στο πλαίσιο, γίνεται παρέμβαση μέσα στον κοινωνικό κόσμο και οι θεατές μετατρέπονται από παθητικοί δέκτες σε αντιδρώντες πολίτες.

Γιώργης Κατελώνης, Χημικός, Φωτογράφος

Θέμα: Φανερός και κρυφός κάνναβος στη φωτογραφία

Ο κάνναβος είναι ένα βασικό συστατικό για τη σύνθεση μιας φωτογραφίας. Η φόρμα, ένα από τα κύρια στοιχεία της φωτογραφικής σύνθεσης, δεν μπορεί να αναδειχθεί δίχως κάνναβο. Ο κάνναβος, άλλοτε φανερός, αλλά πολύ συχνότερα κρυφός, είναι ένα φανταστικό θεμέλιο, που πάνω του χτίζεται ένα φωτογραφικό έργο. Οι αποφάσεις του φωτογράφου, από την επιλογή του εξοπλισμού μέχρι και την τελική παρουσίαση της φωτογραφικής δουλειάς, βασίζονται σε μεγάλο βαθμό σε προσαρμογές πάνω σε κάνναβο. Η παρουσίαση αυτή προσπαθεί να αναδείξει τα φανερά και να αποκαλύψει τα κρυφά στοιχεία, που συνιστούν αυτό που ονομάζουμε “φωτογραφικό κάνναβο”.

Γιάννης Μπλέτας, ηθοποιός, σκηνοθέτης, κινηματογραφιστής & Ειρήνη Κλάδου εκπαιδευτικός

“Stelianna” (Ντοκιμαντέρ, μικρού μήκους, για τον αυτισμό)

Το “Stelianna” είναι ένα βραβευμένο ντοκιμαντέρ μικρού μήκους του 2024, που επικεντρώνεται στον αυτισμό, εστιάζοντας στην ορατότητα και τη διεκδίκηση δικαιωμάτων για τα άτομα με αυτισμό, στέλλοντας ένα μήνυμα για ίσες ευκαιρίες έκφρασης και αποδοχής. Η ταινία παρουσιάστηκε στο *Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους της Δράμας*, ενώ η φιλμογραφία της περιλαμβάνει και άλλα ντοκιμαντέρ όπως “Τάμα” (2018), “Βουτιά” (2020), “Πώς να εκπαιδεύσεις έναν αντήρωα” (2021) και “Αέρας” (2023).

Αλέξανδρος Πέρρος, ηθοποιός & Σοφία Τσοτουλίδου, χορεύτρια

Performance Ύμνος Ορίων

Ένα παραστατικό εγχείρημα, μικρής διάρκειας, που ερευνά την ουτοπία των ορίων μέσα στα ίχνη του χρόνου, στον Χώρο και στην Αιωνιότητα.

